

EDITORIAL

Waskon ang ilusyon sang demokrasya sa idalum sang tiraniya ni Duterte

Ginkawat sang tiraniko nga rehimeng Duterte ang nagligad nga eleksyon. Nanglubag si Rodrigo Duterte kag naggamit sang resorsa kag pondo sang estado agud siguruhon nga pabor sa iya handum nga kontrolon ang kongreso kag bug-os nga reaksyunaryong gubyrno ang resulta sini.

Sayup nga ginalaragway ang nagligad nga eleksyon bilang pamatuod sang madalum nga suporta kay Duterte. Malayo sa kamatuoran nga hilway ukon patas ini. Ginhiwat ini sa idalum sang mga kundisyon sang layi militar sa Mindanao, todo-gera sa bug-os nga pungsod kag pekeng gera kontra-droga. Ang solo nga ginpamatud-an sini amo ang kalapad sang nalab-ot niya nga ikasarang para ipaidalum ang bilog nga sistema pangpulitika sa iya tiraniya.

Gingamit ni Duterte ang militar kag pulis agud pahugon, pahipuson kag piangon ang suporta para sa iya

mga karibal kag kritiko. Antes kag sa panahon sang kampanya, walay untat ang pagpamatay sang iya kaalyado sa ila mabaskog nga karibal. Hayagan niya nga gingamit ang mga korte, mga ahensya kag lokal nga gubyrno—kadungan sa “whole-of-nation approach” sini batuk sa “insurhensya”—para bansagan nga “terorista” ang mga progresibong kandidato kag partido. Gingamit niya ang binilyon nga kwarta sang banwa para bahaon ang midya sang mga maki-administrasyon nga kabutigan kag lunuron ang tingog sang

“Waskon...” sundan sa pahina 2

8 armas, naagaw sang BHB-Negros

MADINALAG-ON NGA GINREYD sang Bagong Hukbong Bayan (Armando Sumayang Jr Command) ang isa ka detatsment sang Revolutionary Proletarian Army-Alex Bongcayao Brigade (RPA-ABB) sa Sityo Mambinay, Barangay Locotan, Kabankalan City sa Negros Occidental sadtong Mayo 8, bandang ala-una sang kaaganhon. Duha ka katapu sang RPA ang napatay samtang tatlo ang napilasan. Nakaagaw man ang BHB sang isa ka masinggan, isa ka Browning Automatic Rifle, isa ka M14, tatlo ka M16, duha ka pistola kag mga bala.

Humalin nga nagsipak ang RPA-ABB sa BHB sadtong 1993, nagserbi ini nga gaway sa mga kontra-rebolusyonaryong kampanya sang AFP. Sa pareho nga panahon, nagtindog man ini nga pribado nga armadong grupo sang mga dalagku nga kumpra-

“8 armas...” sundan sa pahina 3

"Waskon..." halin sa pahina 1
 oposisyon.

Pinakadesaysibo ang iya paggamit sa Commission on Elections para lapnagon nga dayaon ang resulta sang de-kompyuter nga pag-isip kag paglista sang boto. Sa adlaw sang eleksyon, may 1, 000 makina sa pagboto ang ginreport nga nasamad sa bug-os nga pungsod kag naatras ang pag-isip sang pito ka oras. Magamu bisan ang binotohay sa kubay sang mga botante sa luwas sang pungsod. Suno sa mga eksperto, ang nagligad nga eleksyon ang pinakapalpak sa panahon sang de-kompyuter nga binotohay, kag isa sa pinakapeligroso sa kasaysayan.

Ara sa tiranikong kontrol na ni Duterte ang tanan nga mga sanga sang gubyerno subong nga nalutos na niya ang oposisyon pulitikal sa Senado. Daan na niyang uyat ang Manubo nga Panalagan paagi sang alyansa niya kay Gloria Macapagal-Arroyo. Gamit ang alyansa

nga ini, kag ang minilyon-milyon nga kinawatan nga manggad sang pamilya Marcos, nakatalana nga liwat niya madomina ang bag-ong napilian sa Kongreso kag pati sa mga lokal nga gubyerno. Luwas diri, 12 sa 15 huwes sang Korte Suprema ginpwesto na sang iya rehimen.

Dugang nga ginpabaskog sang "kadalag-an" sa eleksyon ang buot ni Duterte nga nga labing mabangis nga ipiton ang iya mga karibal kag kritiko. Determinado siya nga nga pasingkion ang pagpang-ipit kag pahipuson lunsay ang konserbatibong oposisyon kag ang kahublagang masa batuk sa iya tiraniya kag pungan ang mga demokratikong

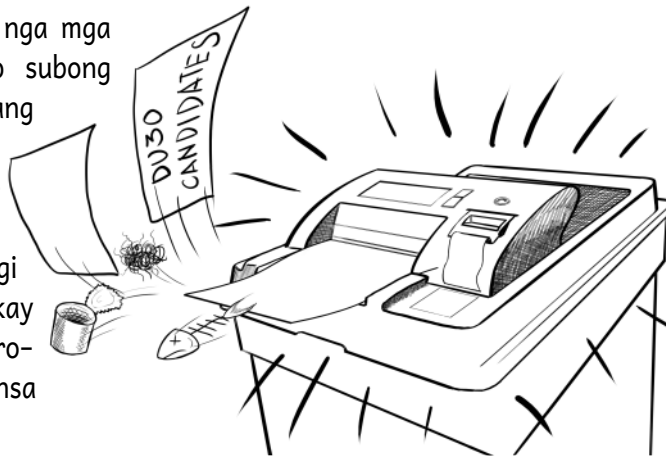
pwersa nga tukuron ang malapad nga nagahiliugyong prente batuk sa iya plano nga diktador.

Ang ambisyon ni Duterte nga mangin diktador ginatulod sang iya kahadlok nga maaresto, makasuhan kag makulong sa tanan nga mga krimen sang iya brutal nga rehimen. Pero, ang iya pagdali-dali nga solohon ang gahum magapadalam sa litik sa tunga sang mga nagaharing sahi, pati sa tunga sang iya mga al-yado. Subong pa lang, nagapreparar na ang iya mga pangontra para sa masunod nga eleksyon. Magadalam ang mga litik sa tunga sang militar kag pulis kadungan sang pag-singki sang pag-agaway sang mga paksyon para sa pabor kag pusisyon sa burukrasya sibil kag militar.

Sa amo man, gintuga sang pagdinaya kag tiraniya ni Duterte ang labing paborable nga mga kondisyon para sa pagsulong sang ligal nga kahublagang masa. Dapat magpursiger ang pumuluyo nga rumpagon ang ilusyon sang demokrasya nga gusto tugahon ni Duterte. Dapat hugot nila nga ibuyagyag ang iya grabeng abuso sa gahum pangpulitika, malaparan nga pagpatay, paghatag proteksyon sa mga dalagku nga *drug lord*, lapnagon nga paglapas sa tawhanong kinamatarung, pagpataw sang pabudlay nga mga buhis, pagbaligya sa patrimonya sang pungsod sa China, pag-ikog-ikog sa militar sang US, korapsyon sa utang kag kontrata sang gubyerno, kag iban pang malala nga krimen.

Kinahanglan palaparon nila ang paghimakas batuk sa plano ni Duterte nga amyendahan ang konstitusyon para palawigon ang iya termino nga mgpahugot sang iya pagbag-o ang paghatag sa mga dumuluong nga kapitalista kag ila mga kasosyo nga kumprador sang dugang nga kinamatarung nga dambungon ang resorsa sang banwa kag pugaon ang lokal nga kusog sa trabaho para sa nagapadaku nga kita.

Kadungan sini, pat-ud man nga igaduso ni Duterte ang pagpasar

<p>ANG Bayan</p> <p>Tuig L No. 10 Mayo 21, 2019</p> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.</p> <p>Nagabaton ang <i>Ang Bayan</i> sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.</p> <p> instagram.com/progressiveviews</p> <p> @prwc_info</p> <p> fb.com/groups/prwcnewsroomv2</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<p>Kaundan</p> <p>Editorial: Waskon ang ilusyon sang demokrasya sa idalum ni Duterte 1</p> <p>8 armas, naagaw sa Negros 1</p> <p>Bahin sa mga Mangyan kg Dumagat 3</p> <p>Militar sa Las Navas, napalayas 3</p> <p>Konsolidasyon sg hubon Duterte 4</p> <p>#LabanBayan kontra dinaya 5</p> <p>Iban pang mga protesta 5</p> <p>Pagpang-agaw sg dutang Maranao 6</p> <p>Piket sa Holcim, gin-atake 7</p> <p>Dugang nga mga aktibidad sg US 7</p> <p>US-China gera sa balaligyaan 7</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

sang mga proposal nga magapahugot sang iya pasintang kontrol sa katilingban. Pila sa gintumod niya nga prayoridad ang pagpanubo sa edad, para sa salabton kriminal, silut nga kamatayon kag rekisito nga paghanas-militar sang mga menorde-edad gamit ang Reserved Officers Training Course.

Kinahanglan magpursiger ang tanan nga demokratikong pwersa sa hilikuton propaganda sa kubay sang masa para ibuyagyag ang tiraniya ni Duterte. Kinahanglan magpursiger sila sa pag-organisa sa mga sektor nga natak-an na sa iya korap, kriminal kag sunud-sunuran nga pagginahum. Kinahanglan nila nga magtinguha nga padakuon kag palaparon pa ang ila mga mobilisasyon. Dapat doblehon ang pagtinguha para hugpungon ang grupong anti-Duterte kag tukuron ang pinakamaalapad nga paghiliusa batuk sa iya tiraniya. Ang pagpukaw kag pagpahulag sa pumuluyo amo ang yabi sa pagpatalsik sa iya garuk, pasista kag papet nga rehimen.

Ang mga pagtinguha nga ini dapat dunggan sa pagiging sang armadong paghimakas sa bilog nga pungsod. Labaw sa san-o man, kinahanglan nga hatagan sang dalagku kag magagmay nga bunal ang mga armadong gaway sang estado nga walay untat nga nagahimo sang mga pagpang-abuso, pagpamatay kag pagpamahug sa minilyon sa kaumhan. Dapat maipakita sa pumuluyo nga permi sa likod nila ang ila hukbong bayan. Samtang nagadugay si Duterte sa poder, labing nagahugot ang katungdanan nga patalsikon siya sa poder. **AB**

"8 armas..." halin sa pahina 1

dor-agalon nga mayduta sa Negros pareho sang mga Arroyo, Alvarez, Zayco, Sola, Maranon, Benedicto-de la Cruz kag ni Eduardo Cojuangco.

Nagsugod bilang armadong gaway sang Rebolusyonaryong Partido ng Manggagawa ng Pilipinas (RPMP) ang RPA sadtong 1994. Ang RPMP gintukod sang mga rebisyunistang traidor nga sanday Arturo Tabara nga nagbalibad nga magtadlong sadtong dekada 1990. Samtang, ang ABB naman isa ka yunit gerilya nga nakabase sa Metro Manila kag ginpamunuan ni Nilo dela Cruz. Nagtingub ang RPA kag ABB sadtong 1997.

Wala madugayi pagkatapos nga

magsipak sanday Tabara kag dela Cruz, nangin matig-a nga kontra-rebolusyonaryong elemento ang mga myembro sang RPA-ABB kag pormal nga nagsurender sa rehimen US-Estrada sadtong 2000. Halin sadto, gingamit sila sang magkasunod nga mga rehimen para iduso ang paltik nga lokal nga sugilanon pangkalinungan padulong sa kapitulasyon. Nagapaku-kuno sila nga mga rebolusyonaryo pero sa aktwal, sila mga mersenaryo, bandido kag hurong sang nagaharing sahi sang mga daku nga kumprador kag agalon nga mayduta. Lakip sa ila pinakaulihi nga krimen amo ang pagmasaker sa siyam ka mangunguma sa Sagay sadtong nagligad nga tuig. **AB**

Pagpamomba, pagpasurender sa Mangyan kag Dumagat, ginkundenar sang NDF-ST

MABASKOG NGA GINKUNDENAR SANG National Democratic Front-Southern Tagalog ang walay untat nga militarisasyon sa mga komunidad sang mga Mangyan sa isla sang Mindoro kag Dumagat sa sa prubinsya sang Quezon.

Walay untat ang mga operasyon militar sang AFP kag PNP sa Quezon halin pa Mayo 2018. Sa nagligad nga bulan, sunud-sunod nga nag-imbento sang mga engkwentro ang AFP sa tunga sang mga yunit sini kag mga yunit sang Bagong Hukbong Bayan para hatagan-rason ang ila okupasyon kag pagdugang sang tropa sa mga komunidad sang Dumagat.

Ang tikang nga ini tulod sang Southern Luzon Command kag ginapatuman sang Regional Task Force (RTC) to End Local Communist Armed Conflict. Ginaduso sang RTC ang kuno mga "proyektong pangkauswagan" pareho sang Laiban Dam kag Kaliwa Dam nga mabaskog ginapamatukan sang mga residente sa lugar.

Sa Mindoro, ginpangunahan ni Col. Marcelino Teofilo sang 203rd Bde ang pagpang-ipit sa mga Mangyan. Sadtong Marso, ginbomba kag gin-istraping sang nasambit nga yunit militar ang Barangay Monteclaro, San Jose, Occidental Mindoro. Bangud sini, masobra 1, 000 Mangyan ang napilitan nga magbakwit.

Militar sa Las Navas, napalayas

MADINALAG-ON NGA napalayas sang mga residente sang Barangay San Miguel, Las Navas ang mga suldado sang 20th IB sadtong Mayo 10. Masobra isa ka tuig na nga nakakampo ang mga berdugo sa komunidad.

Kasunod ini sang organisadong pagbakwit sang mga residente kag pakigdayalogo sa lokal nga gubyrno sang Las Navas, 20th IB kag Department of Interior and Local Government sadtong Mayo 9.

Sa adlaw nga ina, 60 residente ang nagmartsa halin San Miguel padulong sa sentro sang Las Navas. Gintuyo sang mga suldado nga pungan ang mga residente nga mangunguma sa Barangay San Jorge kag ginpilit sila nga "maglagbuk" pero wala magpakugmat ang mga mangunguma. Malisyoso nga gin-angot sang 20th IB ang mga mangunguma nga mga tagasuporta sang Bagong Hukbong Bayan para hatagan-rason ang ilegal nila nga okupasyon sa baryo kag pagpang-ipit sa mga residente.

Gin-abangan man sang mga suldado ang pungsodnon nga fact-finding mission nga ginlunsar sadtong Mayo 20-22 sang Katungod Sinirangan Bisayas, Karapatan kag Rural Missionaries of the Philippines.

Eleksyon para sa konsolidasyon sang gahum sang guban Duterte

Gamit ang kalakasan, paniplang kag lapnagon nga pagdinaya, “napadaug” ni Rodrigo Duterte ang 10 sa iya 12 kandidato sa pagkasenador sa nagligad nga eleksyon. Sa subong, 19 senador ukon 3/4 sang Senado ang sakup sang iya guban. Lima na lang ang mabilang nga oposisyon. Isa sa ila, si Sen. Leila de Lima, nakakulong tubtub subong.

Wala ni isa sa mga kandidatong oposisyon ang napilian sa pwesto. Sa Senado, 13 boto lang ang kinahanglanon para maipasar ang anumang proposal. Lakip sa mga nagdaug sa Senado amo sanday Imee Marcos, anak sang anay dik-tador nga si Ferdinand Marcos; Ronald “Bato” dela Rosa, hepe sang pulis nga nanguna sa maduguon nga gera kontra-droga kag Christopher “Bong” Go, ang espesyal nga alalay ni Duterte na naggasto sang masobra 30 beses sang iya kita, kag hayagan nga naggamit sang pondo sang estado sa iya kampanya.

Luwang sa ila, ang iban pang maki-Duterte nga nabutang sa pwesto amo sanday Pia Cayetano, Sonny Angara, Lito Lapid, Francis Tolentino, Aquilino Pimentel III, Ramon Revilla Jr kag Cynthia Villar. Nagdaug man sanday Nancy Binay kag Grace Poe, mga indi niya kapartido, pero indi man mabilang nga oposisyon. Wala ni isa nga kandidato halin sa pangontra nga partido ang nakasulod sa Senado.

Sa Manubo nga Panalagan, 85 nga tiglawas ang napilian sa partido ni Duterte nga PDP-Laban. Kasunod sa kadamuon ang 43 tiglawas halin sa Nacionalista Party (NP), nga ginpamunuan ni Manuel Villar; 36 halin sa Nationalist People’s Coalition (NPC) ni Eduardo Cojuangco; kag 25

halin sa National Unity Party (NUP) ni Ronaldo Puno. Ang Liberal Party (LP), ang partido sang oposisyon, nakapwesto lang sang 18 tiglawas. Ang iban pang tiglawas naghaling sa Lakas, Asenso kag salalakot nga rehiyunal nga partido, lakip ang Hugpong ng Pagbabago ni Sara Duterte. Kaalyado sang PDP-Laban ang NP, NUP, Lakas, Asenso kag kadam-an sang mga rehiyunal nga partido. Sarang nga tukuron sang mga partido nga ini ang mayorya sa Manubo nga Panalagan.

Sa lokal nga lebel, 41 sa 81 gubernador naghaling sa partido ni Duterte. Kadam-an sa mga lokal nga kandidato nagsuporta sa partido ni Duterte sa kahadlok nga malakip sa iya arbitraryong “narcolist”. Sa madamu nga lugar, sigurista nga ginsuportahan ni Duterte ang duha ukon tatlo ka kandidato nga nagdalagan sa parehong pusi-syon para pat-uron ang boto sa iya mga senador.

Pagbahura sa sistemang party list

Ginpadalagan ni Duterte ang iya mga suluguon gamit ang paltik nga mga partido elektoral agud mabahaya ang sistemang party list kag idingut sa mga progresibong partido, partikular sa blokeng Makabayan, ang nagakadapat sa ila mga pwesto.

Anum lang sa mga tiglawas halin sa apat nga progresibong partido ang magapungko sa Kongreso pagkatapos ang mga pagpanamad kag atake sa ila sang militar kag pulis kag ni Duterte mismo. Pangaduha sa may pinakamadamu nga boto sa eleksyong party list ang Bayan Muna nga nakakuha sang tatlo ka pwesto. Isa sa mga tiglawas sini amo ang lider Lumad nga si Eufemia Cullamat sang Kasalo-Caraga. Samtang, tig-isa nga pwesto ang nakuha sang Gabriela, ACT Teachers Party kag Kabataan Partylist.

Bangud sa pagmanipula kag pagpamahug sang rehimen, wala naabot sang Anakpawis ang rekisitiong mga boto.

Singkwenta’y uno nga partido ang nakapwesto sa kabilugan nga 61 tiglawas sa idalum sang sistemang party list sa Kongreso. Bayn-te’y nuwebe sa mga partido nga ini may tiglawas nga kaalyado ni Duterte, mga anay pulitiko ukon dalagku nga negosyante.

Lakip sa mga kilalang partido sang rehimen amo ang ACT-CIS, Marino kag Duterte Youth. Ang ACT-CIS, nakakuha sang pinakamadamu nga boto, gintuga sang pamilya Tulfo nga masupog nga alagad ni Duterte kag mabaskog nga tagasuporta sang iya maduguon nga gera kontra-droga. Suportado man nila ang pag-amyenda sa makatalagam nga Human Security Act.

#LabanBayan, protesta kontra dinaya

MASOBRA 2, 000 ANG nagmartsa padulong sa Philippine International Convention Center (PICC) kon sa diin ginahiwat ang isipay sang 2019 eleksiyong *midterm* sadtong Mayo 17. Nag-isa ang sektor sang pamatan-on, kababainhan, tawong simbahan kag iban pa sa pagpanguna sang Kontra Daya kag Bagong Alyansang Makabayan.

Masobra pito ka oras nga naat-rasar ang pagpagwa sang Commission on Elections (Comelec) sang pauna nga isip sang boto sadtong gab-i sang Mayo 13, adlaw sang eleksyon. Kadungan pa sini ang 1, 665 SD card nga wala maggana kag kinahanglan nga bayluhan sa mismong adlaw. Amo man ang 961 makina sa pagboto nga nagloko kag indi magbaton sang balota.

Hayagan ang pagpasilabot sang paksyon ni Duterte kag ang militar kag pulis sa natabo nga eleksyon. Pila ka adlaw antes ang piniliya, sunud-sunod ang nangin

atake sa mga progresibong partido kag mga katapu sini. Walay untat ang pagbansag sa mga partido bilang mga grupong terorista. Pina-kamasingki ang mga kaso sang pagpamahug sa Mindanao nga nakapaidalum sa layi militar.

Pareho nga mga protesta ang ginlunsar sa mga syudad sang Quezon, Baguio, Naga kag Tacloban kag sa mga prubinsya sang La Union, Bohol kag Iloilo. Antes sini, duha ka magkasunod nga rali ang ginunsar sang mga pungsodnon demokratikong grupo sa nasyunal nga kabisera. AB

IKA-12 ADLAW SANG MANGYAN. Nagtipon ang pitong tribo sang mga Mangyan sa Calapan, Mindoro Oriental sadtong Mayo 10 para saulugon ang Araw ng Mangyan 2019. Naghugpong ang mga tribo sa temang “Mangyan, Maghiliusa para sa Dutang Ansestral, Kapalibutan, Pangabuhian kag Limpyo nga Eleksyon!” sa ika-12 tuig sang Adlaw sang Mangyan.

Ginpresentar sang mga Mangyan ang mga problema sa pangabuhian, dutang ansestral kag militarisasyon kag pagpamahug sang mga armadong elemento sang estado sa ila kubay. Sadtong Mayo 9, gin-abangan ang delegasyon sang Bongabong sang tatlo ka salakyan sang mga pulis. Nagtapos ang selebrasyon sa paglunsar sang karaban.

PIKET KONTRA CRPIP. Nagtipon ang mga tumandok nga Igorot sa atubang sang pangrehiyon nga upisina sang National Economic and Development Authority sa Baguio City sadtong Mayo 7. Kadungan ini sang pagpulong sang mga tumandok nga apektado sang proyekto kag tiglawas sang National Irrigation Administration (NIA) kag National Commission on Indigenous Peoples (NCIP) kaangut sang Chico River Pump Irrigation Project (CRPIP).

Sa mga masunod nga adlaw, nagpagwa sang desisyon ang direktor sang NCIP-Cordillera nga si Ronald Calde nga temporaryo ginpauntat ang konstruksyon sang CRPIP sa Pinukpuk, Kalinga bangud wala pa sang nakuha nga Free, Prior and Informed Consent halin sa mga tumandok. Temporaryo nga ginsaylo ang konstruksyon sa bahin sang Cagayan.

ADLAW SANG MAMUMUGON SA IKAAYONG LAWAS. Nagtipon sa Maynila ang mga mamumugon sa ikaayong lawas halin sa mga pribado kag pangpublikong ospital sadtong Mayo 7 para dumdumon ang Adlaw sang mga Mamumugon sa Ikaayong Lawas. Ginpanawagan sang Alliance of Health Workers ang pagpatuman sang ₱16, 000 nasyunal nga minimum sa mga pangpublikong empleyado, ₱750 kada adlaw para sa mga pribadong empleyado kag ₱30, 000 para sa pauna nga sweldo sang mga nars. Ginduso man sang grupo ang pagbasura sa kontrakwalisasyon sa ila kubay.

KADALAG-AN SA SUPER 8. Madinalag-on ang *black shirt protest* sang Samahang Manggagawa sa Super 8 Retail System Incorporated sadtong Mayo 8. Ginlunsar ang paghulag kag pagpahinay sang produksyon bilang protesta sa pagsuspinder sa 15 obreros nga nagbalibad magtrabaho sang ober-taym sadtong Mayo 4. Gilayon nga ginbalik sa trabaho ang mga mamumugon makaligad nga makigsugilanon sila sa maneydsment. Ginlatag man nila ang pagbato sa indi makatawong obertaym.

Samtang, gindumdum sang mga paryente kag kapareho nga obreros ang pagkamatay sang Kentex 72 sadtong Mayo 12 sa Valenzuela City. Ginpangunahan sang Workers Rights Advocates Network ang panawagan sang hustisya kag pagpasabat sa maneydsment sang Kentex.

Ginkalampag sang Kilos na Manggagawa sadtong Mayo 20 ang upisina sang Regional Wage Board sang National Capital Region pagkatapos magsumiter sang Motion to Dismiss ang mga negosyante para abangan sang petisyon para sa dugang nga sweldo.

PROTESTA LABAN SA BACIWA. Sunud-sunod nga mga protesta kag pagkalampag ang ginlunsar sang Bacolod City Water District (BACIWA) sa atubang sang ila upisina sadtong ikatlong semana sang Mayo.

Ginkundenar sang unyon ang nangin desisyon sang Board of Directors sang BACIWA nga nagpaidalum sa isa ka 25 tuig nga kasug-tanan sa Prime Water, isa ka pribadong kumpanya. Kon madayon ini, pagapanag-iyahan sang Prime Water ang 80% sang BACIWA kag 20% na lang ang uyat sang gubyrerno.

Suno sa unyon, labing maapektuhan sini ang 520 mamumugon sang upisina. Amo man, pagapasanon sang mga konsyumer ang magadugang nga 12% *value added tax* bangud sa pagsaylo sini sa pribado.

Pagpang-agaw sang dutang Maranao para sa gamit-militar

Magaduha ka tuig na makaligad palayason sang rehimeng US-Duterte ang mga Maranao sa Marawi City. Tubtub subong, wala sang pamilya nga nakabalik sa sentro sang syudad bangud okupado ini sang mga suldadong Pilipino kag Amerikano. Samtang nagadugay, labing nangin imposible nga makabalik pa ang mga residente diri.

Sa gahum sang isa ka dikretong presidensyal nga ginpagwa sadtong 1953, ginsuguran gilayon sang AFP ang konstruksyon sang 10-ektaryang kampo militar sa tagipusuon mismo sang syudad. Kuno mangin hedkwarters ini sang AFP, pero sa kamatuoran pagagamiton ini nga pasilidad sang US para sa mga espesyal nga operasyon sini sa pungsod.

Madugay na nga ginagamit sang US ang Marawi bilang base sang mga operasyon sini sa Mindanao. Sadtong 2010 lang, nabuyagyag ang paggamit sang Special Operations Command (SOC) sang US sa Camp Ranao, hedkwarters sang 103rd Bde sa Marawi, pagkatapos mabalita ang pagpatay kay Gregan Cardeno sa sulod sini. Nagatrabaho sadto sa sulod sang kampo si Cardeno bilang tagasalhin sang Liaison Coordination Elements (LCE). Ang LCE magagmay nga grupo sang *special forces* sang US nga nakapasulod sa mga taktikal kumand sang AFP para maghatag sang “adbays” sa mga suldadong Pilipino.

Halin pa sadto, krusyal sa US ang Marawi kag mga banwa nga nagapalibot sa Lanao Lake. Sang okuparon sini ang Mindanao sa umpisa sang ika-20 siglo (1900), hungod nga ginsulod sang US ang mga banwa sang Lanao kag ginlutos ang mga datu diri. Diri una nga nagigrab ang ginatawag sang mga akademiko nga “Rebelyong Moro” (1899-1913) -- ang armadong pagbato sang Moro para pangapinan ang ila sosyedad kag dutang ansestral batuk sa okupasyong Amerikano. Sa ginatawag nga Inaway sa

Bayan (subong Bayang, Lanao del Sur), maisog nga ginbatuan sang mga Maranao ang pagpang-atake sang US gamit ang ila mga tuman-dok nga armas. Nalutos ang mga Maranao sa atubang sang brutal nga mga taktika sang US gamit ang mas abanteng mga armas. Sang mapukan ang Bayang, nagbato naman ang mga Moro sa banwa sang Bacolod kag Taraca kon sa diin nagagum sang madamu nga kaswalti ang mga tropang Amerikano. Sang ulihi, nalab-ot sang mga Amerikano ang Marawi (Dansalan sadto) kag ginsugpon ini sa Iligan.

Una nga nagtukod sang kampo militar ang US sa Bayang (Camp Vickers) sadtong 1902. Diri nagbase si Captain John Pershing, ang ginbansagan nga “eksperto” sa kontra-insurhensya bangud madinalag-on kuno ang iya kampanyang pasipikasyon sa mga Maranao. Ang matuod, nauna na ang brutal kag madugon ang pagpanalakay sang US sa mga Maranao sang Lanao antes pa ang kuno pagpakig-abyan ni Pershing sa mga datu diri.

Sadtong 1903, gintukod sang US ang Camp Keithly sa Marawi, bilang pasidungog kay Fernando Keithley, isa ka suldadong Amerikano nga napatay sang mga Maranao sa isa ka ambush. Ginabug-os ang Camp Keithley (subong Camp Amai Pakpak nga gin-angkon sang AFP) sang 6,000 ektaryang duta sa Marawi kag kaingod nga mga banwa sang Marantao, Piagapo kag Sa-guiaran.

INDI KRIMINAL ANG MGA BATA. Kadungan sang sesyon sa Senado sadtong Mayo 20, nagpi- ket ang mga tagapangapin sang tawhanong kinamatarung kag mga organisasyon nga nagaamlig sa kinamatarung sang mga bata sa atubang sang Senado sa Pasay City. Ginkundenar nila ang tuyo nga ipasar nga layi nga magapanubo sa edad sang bata nga pwe- de ikulong. Ginpangunahan ini sang Salinlahi Alliance for Children’s Concerns.

MGA DUGANG NGA BALAYRAN SA KOLEHIYO, GINPAMATUKAN. Ginapaimbestigahan sang Kabataan Partylist (KPL) ang pag- aprubar sang Commission on Higher Education sa pagpangulekta sang 141 iban pang balayran sa mga State Universities and Colleges (SUCs). Kabaliskaran ini sa kuno libheng edukasyon sa mga pangpublikong kolehiyo. Nagsu- miter ang KPL sang resolusyon para tun-an ang tikang nga ini sa Kongreso sadtong Mayo 12.

Suno sa KPL, nagapangita la- mang ang CHED sang paagi para makakolekta gihapon ang mga SUC. Ini samtang padayon ang pagtaas sang matrikula sa mga pribadong kolehiyo.

LIDER-IGOROT, GINKILALA SA KOREA. Ginhatagan ang lider- Igorot nga si Joanna Kintanar Ca- rino sang Gwangju Price for Hu- man Rights sa South Korea sad- tong Mayo 18 bilang pagkilala sa iya pagpangapin sa mga tawha- nong kinamatrung. Ini sa atubang sang pagbansag sa iya bilang isa ka “terorista” sang rehimeng Du- tertte sadtong nagligad nga tuig.

Ginhatag sang May 18 Memo- rial Foundation ang gawad kay Carino bangud sa malawig nga panahon niya sa paghimakas para sa tawhanong kinamatarung. Si Carino nagbato sa diktaduryang US-Marcos sa pihak sang pagka- kulong kag tortyur. Isa man siya sa mga nagtukod sang Cordillera People’s Alliance.

Piket sang mga mamumugon sang Holcim, gin-atake

GIN-ATAKE SANG MGA wala makilala nga lalaki ang piket sang mga mamumugon sang Holcim Philippines Inc. sa atubang sang planta sang kumpanya sa Davao City sadtong Mayo 1. Masobra baynte ka lalaki nga nakabonet nga may dala nga mga patalum ang nagdagsa sa piket. Ginpangkakas nila ang mga balatengga kag plakards sang Davao Holcim Employees Workers Union.

Nagpiket ang mga mamumugon nag-umpisa pa sadtong Marso 4, pagkatapos nga pahalina ang 100 mamumugon sini. Suno sa mga mamumugon, solo ang pamunuan lang sang Holcim ang makahimo sini.

Sining Mayo, ginbakal sang First Stronghold Cement Industries Inc., isa ka subsidyaryo sang San Miguel Corporation (SMC), ang Holcim sa balor nga \$2.15 bilyon. Ang SMC ginapadalagan kag ginapanag-iyahan sang mga kumprador nga sanday Ramon Ang kag Dan-

ding Cojuangco. Ginapabaskog sang SMC ang negosyo sini sa semento kag konstruksyon para panginpuslan ang programang “Build, Build, Build” sang rehimeng Duterte. Ang Holcim Philippines daan nga subsidyaryo sang LafargeHolcim Ltd., isa ka kumpanyang Swiss. Sa unang tatlo ka bulan sang 2019, nagkita ini sang ₱703.86 milyon, mas daku sa daan nga P699.89 milyon sang 2018. May apat ka planta kag isa grinding mill sang semento ang kumpanya. AB

Mas daku nga paghanas militar, plano nga hiwaton sang US sa 2020

PLANO NGA HIWATON SANG US ang mas daku nga paghanas militar sa pungsod sa 2020. Partikular sa paghanas nga Salaknib, masobra doble ang nakatalana nga magapasakup nga mga Amerikanong suldado halin 900 subong nga tuig pakadto sa 1, 700 sa masunod nga tuig. Ang Salaknib preparasyon sa tuigan kag mas daku nga paghanas Balikatan.

Halin Enero tubtub Marso sining tuig, labing nagdamu ang mga aktibidad sang US sa pungsod. Sandig sa report sang Inspector General (IG) sang US kaangut sa Operation Pacific Eagle-Philippines (OPE-P), naghiwat sang iban pang aktibidad militar ang US kadungan sa dalagkuan nga paghanas militar kag mga pagdungka sang barko de-gera sa unang kwarto sang tuig. Lakip sa mga aktibidad nga ini ang pagpalupad sang mga eroplano panggera sa soberanong teritoryo sang Pilipinas, deployment sang isa ka Stryker Brigade para magbulig sa mga operasyon militar sang AFP, pagtukod sang pasilidad para sa “urban warfare” sa Fort Magsaysay, deployment sang mga “adbayer” sa special operations sa kampanya “kontra-terorismo” kag “battle tracking” ukon hugot kag *on-site* nga pagmonitor sa mga operasyong kombatan sang AFP.

Pareho sadtong nagligad nga tuig, lubos nga nakasandig ang AFP sa ISR (*intelligence, surveillance, reconnaissance*) sang US. Suno sa report sang IG, “wala sang ikasarang” ang AFP nga magtipon kag magproseso sang datos paniktik nga nagakaugalingon. Sadtong 2018, masobra \$50 milyon ang gingasto sang US sa pagpalupad sang mga pangsarbeylans nga *drone*, pagmentenar sang base sa mga ini kag pag-analisa sa mga nakuha nga datos.

Sadtong 2018, nagtigayon sang masobra 250 aktibidad militar ang US sa pungsod. Kabaylo sini, ginbaligyaan sang US ang AFP sang daan nga gamit-militar nga nagabalor sang masobra \$35 bilyon. Sa unang kwarto sang 2019, liwat ini nga nagbaligya sang gamit-militar nga nagabalor sang \$5.8 milyon. AB

Gera sa balaligyan US-China, liwat nga nag-igrab

TEMPORARYO NGA NAUNTAT ang negosasyon sa balaligyan sa tunga sang US kag China sadtong Mayo 10 pagkatapos ianunsyo ni Donald Trump, presidente sang US, ang pagpataw sang 10-25% taripa sa mga produkto halin sa China nga nagabalor sang \$200 bilyon.

Gin-akusahan ni Trump ang China sang indi pagrespeto sa daan nga nakasugtan angut sa *intellectual property rights*, paghalog sa mga polisiya sa kumpetisyon kag manipulasyon kag kontrol sa balor sang yuan, ang kwarta sang China.

Ginsundan ini sang pagdumili ni Trump sa mga kumpanyang Amerikano nga magbaligya sang mga pyesa sa Huawei sadtong Mayo 18. Ang Huawei isa ka kumpanya nga nagahimo sang mga selpon kag iban pang gamit pang-telekomunikasyon. Daan na nga ginaakusahan ni Trump ang Huawei sang pagpang-espiya kag gindeklarar nga “pamahug sa nasyunal nga seguridad” sang US.

Nagbalos ang China paagi sa pagpataw sang 25% taripa sa mga produkto sang US nga nagabalor sang \$60 bilyon. Nagpaandam man ini nga untaton ang pagbakal sang natural gas kag langis sa US.

Nakipag-away ang US sa China halin pa sadtong nagligad nga tuig para piliton ini nga ibukas ang pungsod sa dugang nga produkto halin sa US. Duha ka beses ini nga nagpataw sang mga taripa sa mga produktong Chinese sadtong 2018. Ginsuguran ang negosasyon sa tunga sang duha ka pungsod sadtong Enero. Sa pihak sang panibag-o nga serye sang pagpataw sang mga taripa kag sangsyon, nagapadayon ang negosasyon.

Nagalab-ot sa \$540 bilyon ang balor sang mga produkto nga ginabakal sang US halin sa China samtang ara sa \$120 bilyon lamang ang ginluwas sini sa pungsod.